

Nr 12.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet, m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1940.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926
(nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas, att 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

10 §.

Ansökning om sammanläggning göres hos ägodelningsdomaren i den domsaga, där fastigheterna äro belägna. Vid ansökningen foga sökanden gravationsbevis rörande fastigheterna. Vad angår fastighetsdel, som för sammanläggningen skall avstyckas från annan fastighet, skall beviset avse den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske.

Sökanden skall jämväl förebringa av lantmätare verkställd utredning rörande de omständigheter, som äro av betydelse för bedömande av frågan om sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt; dock att, därest de fastigheter, ansökningen avser, ingå i ett och samma under skifte varande skifteslag eller äro av beskaffenhet, varom i 1 § under 2 sägs, eller ock förut tillhopa bildat ett skifteslag, sådan utredning erfordras allenast i fall, som avses i 9 §.

Om verkställande av utredning, som i andra stycket sägs, i samband med avstyckning är stadgat i 19 kap. 16 § lagen om delning av jord å landet.

11 §.

I sammanläggningsärendet skall ägodelningsdomaren inhämta utlåtande av överlantmätaren, där denne ej förut yttrat sig angående sammanläggningen.

I fall — — — från förrättningslantmätaren.

Är fråga — — — i orten.

Finnes den — — — till avgörande.

15 §.

Sedan ärendet — — — om sammanläggningen.

Har sökanden — — — ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då — — — lag sägs.

¹ Senaste lydelse av 15 § se SFS 1937: 165.

Angående meddelat förordnande om sammanläggning skall bevis tecknas å karta, som må hava företetts i ärendet.

Ägodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet — — — till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326)
om delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

16 §.

Med ledning — — — må meddelas.

Det åligger — — — eller icke.

Är fråga om avstyckning av mark för sammanläggning eller under villkor att stamfastigheten ingår i sammanläggning, skall den utredning, som i andra stycket sägs, avse jämväl sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt.

_____

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

_____

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län.

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 17 juni 1932 med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

12 §.

Sedan äganderättsförhållandena — — — skälen härför.

Äro fastigheter, vilka avses skola ingå i sammanläggning, sådana, att lagen angående uppsikt å vissa jordbruk därå äger tillämpning, skall i yttrandet redogöras för de omständigheter, å vilka förrättningsmännen grundat sin ståndpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga angående *ändrade bestämmelser om sammanläggning av fastigheter å landet.*

Föredraganden anför:

»I skrivelse den 30 september 1938 har lantmäteristyrelsen väckt förslag om vissa ändringar i lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet — i det följande benämnd sammanläggningslagen — och lagen samma dag (nr 326) om delning av jord å landet i syfte, bland annat, att nedbringa kostnaderna för sammanläggning av fastigheter å landet. Därefter har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria i ämnet jämte utkast till ändring av nämnda lagar. Över promemorian och lagutkasterna ha avgivits yttranden av ett flertal myndigheter och av vissa sammanslutningar.

Den remitterade promemorian.

Enligt 10 § sammanläggningslagen skall ansökning om sammanläggning av fastigheter å landet göras hos ägodelningsdomaren i den domsaga, där fastigheterna äro belägna. Vid ansökningen skola fogas jordregister- och jordeboksutdrag samt äganderätts- och gravationsbevis rörande de fastigheter, varom fråga är. Vidare skola — där ej fastigheterna ingå i ett och samma under skifte varande skifteslag, eller utgöra skilda hemman eller för sig bestående lägenheter eller delar därav och gemensamt ingå i odelat skifteslag, eller ock förut tillhoppa bildat ett skifteslag — vid ansökningen fogas av lantmätare upprättad karta och beskrivning över fastigheterna i den mån dessa utgöras av bestämda områden å marken. Kartan skall upptaga fastigheternas gränser samt utmärka fastigheternas läge i förhållande till var-

andra. Beskrivningen skall för envar av fastigheterna innefatta uppgift om dess ägovidd och dennas fördelning i särskilda ägoslag samt utredning, i vad mån till varje särskild fastighet hör andel i område, som vid lantmäteriför rättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest är samfällt, eller i särskilda rättigheter och förmåner. Är fastighet, som skall ingå i sammanläggning, sådan att lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk äger tillämpning å densamma, skola karta och beskrivning alltid ingivas.

I den remitterade promemorian behandlades till en början fråga angående vissa lättnader i sökandens skyldighet att förete karta och beskrivning.

Beträffande denna fråga har *lantmäteristyrelsen* i förutnämnda skrivelse anfört, att erfarenheten visat, att karta i flertalet sammanläggningsärenden skulle kunnat utan olägenhet undvaras. Styrelsen har vidare framhållit, att kostnaderna för kartans anskaffande stundom kunde bliva så stora, att de icke stode i rimligt förhållande till värdet av den mark, som överfördes från en fastighet till annan, samt att värdet för framtiden av nu vid sammanläggning föredragna kartor vore mycket ringa, såvida de ej tillkommit genom nymätning, vilket endast undantagsvis förekomme och då nästan alltid i fråga om smärre fastigheter och i samband med avstyckning för sammanläggning. En inskränkning av nämnda skyldighet för sökande att förelbringa karta i sammanläggningsärende vore därför påkallad.

Vid en sådan reform borde enligt lantmäteristyrelsens mening skillnad göras mellan å ena sidan det fall, då sammanläggningen föregåtts av avstyckning, som skett med villkor att det avstyckade området eller stamfastigheten skulle ingå i sammanläggningen, och å andra sidan det fall, då endast hela fastigheter sammanlades med varandra. Styrelsen har beträffande förstnämnda fall anfört, bland annat:

Vid sammanläggning i sammanhang med avstyckning borde redan i samband med prövningen av frågan om tillstånd till avstyckningen förelbringas sådan utredning, att frågan om sammanläggningen kunde med ledning därav fullständigt bedömas såvitt anginge dennas lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt. Därest fråga vore om sammanläggning av det avstyckade området eller stamfastigheten med allenast en fastighet eller ett annat för ändamålet avstyckat område, syntes endast undantagsvis vara erforderligt att vid utredningen foga kartsnitt eller karta över de i sammanläggningen ingående ägorna. Vore däremot fråga om sammanläggning med flera fastigheter, kunde saken ej sällan bli så komplicerad, att den vore svår att bedöma utan en kartsnitt, som i erforderlig omfattning visade de till sammanläggning avsedda fastigheternas eller områdenas belägenhet i förhållande till varandra, och en sådan skiss borde då bifogas den redogörelse för utredningen, som enligt stadgande i 19 kap. 16 § andra stycket jorddelningslagen skulle upprättas av förrättningsmännen. I undantagsfall syntes fastighetsförhållandena till och med kunna vara så invecklade eller ovissa, att ordentlig karta över gränserna för alla eller vissa i sammanläggningen ingående fastigheter kunde befinnas nödig för ärendets prövning. Förrättningsmannen borde tillerkännas befogenhet att avgöra om och i vilken omfattning kartsnitt eller karta, varom här vore fråga, skulle upprättas och bilä-

gas utredningen. Vid sammanläggning i sammanhang med avstyckning bleve redan enligt nuvarande bestämmelser överlantmätaren alltid i tillfälle att i samband med granskningen av avstyckningsförrättningen framställa de erinringar mot sammanläggningen i fastighetsbildningshänseende, vartill han kunde finna anledning.

Styrelsen har härefter i fråga om sammanläggning utan samband med avstyckning uttalat, bland annat:

Därest vid sammanläggning utan samband med avstyckning kravet på karta eftergäves, syntes såsom en kompensation härför överlantmätarens hörande i ärendet böra göras obligatoriskt. Det borde vidare åligga sökanden att vid ansökningsfoga av lantmätare verkställd utredning i huvudsak motsvarande den som vid avstyckning för sammanläggning skulle förebibras av förrättningsmännen. Där så finnes erforderligt, borde vid utredningen fogas karts-kiss. Om i något fall fastighetsförhållandena skulle befinnas vara så invecklade eller ovissa, att verklig karta över gränserna för i sammanläggning ingående fastigheter av lantmätaren ansåges nödig för ärendets prövning, borde sådan karta upprättas i erforderlig omfattning. Å andra sidan borde, då större svårighet mötte att åstadkomma fullständig utredning, denna kunna inskränkas till vad som i varje fall ansåges erforderligt för prövning av frågan om sammanläggningen. Där i sammanläggning inginge fastighet, varå lagen angående uppsikt å vissa jordbruk ägde tillämpning, syntes dock alltid böra krävas fullständig utredning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts föreslog lantmäteristyrelsen vissa ändringar i sammanläggningslagen och jorddelningslagen.

I anslutning till vad lantmäteristyrelsen uttalat erinrades i den remitterade *promemorian*, att enligt 6 och 9 §§ sammanläggningslagen skulle tillses att den fastighetsbildning, som åsyftades med begärd sammanläggning, ur där närmare angivna synpunkter vore lämplig. Bestämmelsen i 10 § sammanläggningslagen om skyldighet för sökanden att, med vissa undantag, ingiva karta och beskrivning hade till ändamål att tillförsäkra ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten erforderligt material för nämnda prövning. Av lantmäteristyrelsens uttalanden framginge emellertid, att ifrågavarande skyldighet i många fall måste anses onödigt betungande för sökanden. Endast för den händelse lagen angående uppsikt å vissa jordbruk ägde tillämpning å någon av de fastigheter, som vore i fråga, syntes, i enlighet med vad för närvarande gällde, sådan karta som åsyftades i lagrummet och en mera ingående beskrivning med uppgifter angående fastigheternas areal och dennas fördelning i olika ägoslag m. m. städse böra ingivas i sammanläggningsärendet. För övriga fall, där nu karta och beskrivning skulle företes, syntes däremot frågan om sammanläggningens lämplighet i allmänhet kunna avgöras med ledning av en helt kortfattad beskrivning med vissa huvudsakliga uppgifter i nämnda hänseenden, eventuellt kompletterade med en enkel karts-kiss som visade fastigheternas belägenhet i förhållande till varandra.

Den ändring av gällande lag, som med hänsyn till det anförda borde vidtagas, syntes, enligt vad i *promemorian* uttalades, lämpligen kunna åvägabringas på det sätt, att de nuvarande föreskrifterna i 10 § sammanläggningslagen

angående företeende av karta och beskrivning ersattes med ett stadgande, som allenast innehöle att sökanden skulle vara skyldig att förebriaga av lantmätare verkställd utredning rörande de omständigheter, vilka vore av betydelse för bedömande av frågan om sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt. Några närmare bestämmelser angående beskaffenheten av denna utredning syntes däremot ej böra meddelas i lagen. Det borde i stället ankomma på lantmäteristyrelsen att meddela de anvisningar härom som för olika fall kunde finnas erforderliga. Härvid borde styrelsen bland annat iakttaga vad förut sagts angående behovet av karta och beskrivning, därest lagen angående uppsikt å vissa jordbruk vore tillämplig. I promemorian har framhållits, att, därest en sådan bestämmelse som nyss sagts meddelades, de anvisningar, som i anslutning därtill borde utfärdas av lantmäteristyrelsen, uppenbarligen icke vore bindande för ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten. Därest utredningen, även om dessa anvisningar följts, i något fall skulle befinnas bristfällig, förelåge sålunda möjlighet att meddela föreläggande om utredningens fullständigande vid äventyr att beslut om sammanläggning eljest ej kunde meddelas.

I promemorian erinrades vidare, att i anslutning till gällande lag alltjämt borde angivas, att särskild utredning i förevarande avseende icke erfordrades, därest de i sammanläggningen ingående fastigheterna — utan att lagen om uppsikt å vissa jordbruk vore tillämplig — tillhörde ett och samma under skifte varande skifteslag eller utgjorde skilda hemman eller för sig bestående lägenheter eller delar därav och gemensamt inginge i odelat skifteslag eller ock förut tillhoppa bildat ett skifteslag.

Beträffande det fall, att fråga vore om avstyckning av viss del av en fastighet för sammanläggning med annan fastighet, anfördes i promemorian att, såsom lantmäteristyrelsen framhållit, all erforderlig utredning om sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt borde verkställas redan vid avstyckningsförrättningen. Stadgande härom borde lämpligen intagas i 19 kap. 16 § jorddelningslagen, varjämte en erinran om detta stadgande syntes böra införas i 10 § sammanläggningslagen. Även i fråga om utredning som nu sagts syntes del böra ankomma på lantmäteristyrelsen att meddela närmare anvisningar angående dess beskaffenhet i olika fall. För att nämnda utredning vid avstyckning för sammanläggning städse skulle bliva tillgänglig vid sammanläggningsfrågans prövning borde kungörelsen den 25 november 1927 med vissa bestämmelser i anledning av jorddelningslagen m. m. ändras så, att länsstyrelse, som fastställt avstyckning under villkor om sammanläggning, ålades överlämna förrättningsakten till ägodelningsdomaren. Efter sammanläggningsärendets prövning borde ägodelningsdomaren vara pliktig att vidarebefordra akten till överlantmätaren.

I promemorian uttalades ytterligare, att i samband med förenämnda ändring av 10 § sammanläggningslagen tillika borde, såsom lantmäteristyrelsen föreslagit, meddelas föreskrift att i sammanläggningsärenden överlantmätarens yttrande alltid skulle inforas, om han ej förut i anledning av avstyckning för sammanläggning avgivit yttrande i ärendet. En bestämmelse i detta

hänseende syntes böra intagas i 11 § sammanläggningslagen. Härjämte anmärktes, att jämväl 15 § sammanläggningslagen syntes böra jämkas. Enligt fjärde stycket i denna paragraf skulle bevis om sammanläggning tecknas å karta och beskrivning, som kunde ha företetts i ärendet. Denna bestämmelse syntes utan olägenhet kunna upphävas. I stället borde i nyssnämnda kungörelse av den 25 november 1927 intagas föreskrift om skyldighet för ägodelningsdomaren att städsse tillhandahålla överlantmätaren avskrift av beslut i sammanläggningsärenden.

Slutligen anfördes i promemorian, att av de sålunda föreslagna lagändringarna ytterligare syntes föranledas vissa jämkningar i förordningen den 13 juni 1908 angående jordregister. Därjämte anmärktes, att om förrättningsmannen ålades att vid avstyckning, som skedde under villkor om sammanläggning, verkställa utredning angående sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt, det även syntes vara erforderligt att viss ändring vidtoges i lantmäteritaxan den 25 november 1927.

I den remitterade promemorian upptogos till behandling även vissa frågor, som icke berörts i lantmäteristyrelsens förenämnda skrivelse, nämligen om upphävande av skyldighet för sökanden att i sammanläggningsärende förete jordregister- och jordeboksutdrag samt äganderättsbevis.

I promemorian erinrades, att jordregisterutdragen i sammanläggningsärenden avsåge att lämna upplysning angående frågan, huruvida de fastigheter, vilka skulle ingå i sammanläggning, funnes upptagna i jordregistret. Om så ej vore förhållandet, finge nämligen enligt 3 § sammanläggningslagen sammanläggning i regel icke ske. Jordregisterutdraget kunde vidare vara av betydelse för bedömande av spörsmålet, huruvida fastigheterna inginge i samma primära skifteslag, eller om eljest vissa i 1 eller 2 § nämnda lag angivna villkor för sammanläggningens medgivande vore uppfyllda. Slutligen skulle i jordregistret finnas anteckning om avgäld från avsöndrad lägenhet, vilket vore av betydelse med hänsyn till det hinder mot sammanläggning som enligt 7 § sammanläggningslagen dylik avgäld i vissa fall medförde. I promemorian har anmärkts att, då fråga vore om sammanläggning i samband med avstyckning, vid avstyckningsakten funnes fogat jordregisterutdrag beträffande stamfastigheten. Enligt § 28 jordregisterförordningen ålåge det nämligen lantmätare att, innan avstyckningsförrättning avslutades, anskaffa sådant utdrag. Utdraget erhöles i detta fall utan kostnad för sakägarna.

I anslutning till vad nu anförts uttalades i promemorian, att för konstaterande av att fastighet, som skulle ingå i sammanläggning, vore upptagen i jordregistret i allmänhet icke syntes behövt att jordregisterutdrag företedes. Upplysning härom kunde nämligen som regel inhämtas av fastighetsboken. Däremot syntes jordregisterutdrag ej sällan erfordras för bedömande av frågan, huruvida hinder enligt 1 eller 2 § sammanläggningslagen mötte mot sammanläggningen. Vidare vore jordregisterutdrag erforderligt för vinnande av upplysning angående avgäld från avsöndrad lägenhet. Med hän-

syn härtill syntes jordregisterutdrag alltjämt böra finnas tillgängliga vid ägodelningsdomarens eller ägodelningsrättens prövning av sammanläggningsärenden. Det syntes emellertid icke fördenskull vara nödvändigt att, såsom för närvarande vore förhållandet, sökanden skulle vara pliktig att ingiva sådana utdrag. Denna skyldighet bidroge i sin mån till att göra kostnaderna för sammanläggning betungande och syntes lämpligen böra upphävas. I fråga om sammanläggning i samband med avstyckning syntes i stället lantmätaren böra åläggas att innan avstyckningsförrättningen avslutades — utan kostnad för sakägarna — från överlantmätaren anskaffa utdrag av jordregistret ej allenast, såsom nu vore fallet, rörande stamfastigheten utan även angående fastighet, med vilken det avstyckade området skulle sammanläggas. Dessa utdrag borde fogas vid förrättningsakten samt åtfölja denna, då akten insändes till ägodelningsdomaren för prövning av sammanläggningsärendet. Om åter sammanläggning ägde rum utan samband med avstyckning, kunde erinras, att enligt vad förut föreslagits överlantmätarens yttrande i ärendet alltid skulle inhämtas. I dessa fall borde det lämpligen åligga överlantmätaren att vid sitt yttrande, likaledes utan kostnad för sakägare, foga erforderliga utdrag av jordregistret. Bestämmelser om lantmätares och överlantmätares skyldigheter i nu angivna hänseende syntes böra meddelas i administrativ ordning.

I promemorian anfördes härefter beträffande skyldigheten för sökande i sammanläggningsärende att förete jordeboksutdrag att såsom motiv härfor åberopats, att dylikt utdrag vore erforderligt enär därav kunde inhämtas upplysning om vissa särskilda skyldigheter. Enligt 7 och 8 §§ sammanläggningslagen förelåge i vissa fall hinder mot sammanläggning, om endera fastigheten häftade för avgäld från avsöndrad lägenhet, frälseränta, avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman, odlingslån, förskott för avlösning av frälseränta, förskott för avlösning av avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman eller ersättning, varom förmäldes i lagen om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning. Odlingslån, förskott för avlösning av frälseränta, förskott för avlösning av avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman samt ersättning i anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning skulle framgå av gravationsbevis. Med undantag för vissa odlingslån lämnade däremot jordeboken icke upplysning angående sistnämnda belastningar. Huruvida frälseränta utginge från viss fastighet framginge icke vare sig av jordeboken eller gravationsbevis, men möjligen kunde, enär frälseränta vore fast egendom och skulle lagfaras, upplysning därom inhämtas från fastighetsboken. För vinnande av upplysning angående avgäld från avsöndrade lägenheter vore ej heller erforderligt, att jordeboksutdrag ingäves, enär i ärendet skulle företes jordregisterutdrag samt av sådant utdrag skulle framgå, huruvida dylik avgäld utginge. Av de i 7 och 8 §§ oförmälda belastningarna återstode härefter allenast avgäld från till skatte försålt halländskt kyrkohemman. Endast ett 50-tal jordeboksenheter besvärades för närvarande av sådan avgift, och enligt lag den 6 maj 1938 (nr 159) skulle av-

gälderna avlösas av kronan. Beträffande dylika avgälder syntes behovet av jordeboksutdrag kunna upphöra därest länsstyrelsen i Hallands län ålades att med ledning av jordeboken upprätta förteckning över de med avgäld belastade jordeboksenheterna, vilken förteckning borde tillställas överlantmätaren i länet för att vara tillgänglig vid granskning av sammanläggningsärenden. Länsstyrelsen syntes vidare böra åläggas att till överlantmätaren anmäla, när avgäld, som nyss sagts, blivit avlöst.

Under åberopande av det anförda har i promemorian föreslagits att skyldigheten att förete jordeboksutdrag i sammanläggningsärende borde upphävas.

Vad slutligen angår skyldigheten att i sammanläggningsärende ingiva äganderättsbevis har i promemorian uttalats, att sådant bevis i regel allenast innehölle, att viss person närmare angiven dag erhållit lagfart å den med beviset avsedda fastigheten samt att därefter någon förändring i äganderätten till fastigheten icke blivit anmäld hos inskrivningsdomaren. Enär upplysning i dessa ämnen oftast kunde inhämtas av gravationsbevis, som skulle företes i ärendet, syntes det i allmänhet vara onödigt att jämväl äganderättsbevis skulle ingivas. Endast i undantagsfall kunde av äganderättsbevis inhämtas vissa upplysningar av betydelse för sammanläggningen, som icke framginge av gravationsbevis. I detta sammanhang erinrades i promemorian, att enligt 12 § sammanläggningslagen ägodelningsdomaren, i händelse han icke jämväl vore inskrivningsdomare i domsagan, skulle inhämta yttrande av denne, huruvida i äganderätts- eller inteckningshänseende något hinder funnes mot sammanläggningen. Inskrivningsdomarens undersökning syntes icke kunna inskränkas till enbart en granskning av det redan föreliggande utredningsmaterialet — i vilket fall utredningen vore i huvudsak meningslös — utan det syntes åligga inskrivningsdomaren att pröva riktigheten av utredningen i ärendet samt lämna eventuellt erforderliga kompletterande upplysningar. Vore ägodelningsdomaren jämväl inskrivningsdomare, borde ägodelningsdomaren själv undersöka, att hinder, som nyss sagts, ej förelåge. Då upphävande av skyldigheten att ingiva äganderättsbevis i sammanläggningsärende med hänsyn till vad nu anförts icke syntes kunna medföra någon risk för att utredningen skulle bli ofullständig, har i promemorian föreslagits, att sökanden i sammanläggningsärende jämväl skulle befrias från skyldighet att ingiva sådana bevis.

I överensstämmelse med vad i promemorian sålunda i olika hänseenden anförts hade upprättats vid promemorian fogade utkast till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet* samt till *lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet*.

Yttranden.

Över promemorian jämte därvid fogade lagutkast ha avgivits yttranden av kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Mal-

möhus, Hallands och Västernorrlands län, en ägodelningsdomare i varje län ävensom styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar och styrelsen för Sveriges häradsskrivareförening. Länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Hallands län ha vid sina yttranden fogat utlåtanden från vederbörande överlantmätare; förstnämnda länsstyrelse har därjämte bifogat yttrande av länsarkitekten i länet.

De hörda myndigheterna och sammanslutningarna ha i huvudsak tillstyrkt eller lämnat utan erinran de i promemorian föreslagna lagändringarna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har därvid uttalat, att det syntes icke kunna bestridas att förfarandet vid sammanläggning av fastigheter å landet enligt gällande bestämmelser vore på en gång omständligt och kostbart samt att det vore betydelsefullt att sammanläggningsförfarandet förenklades och därmed också kostnaderna för fastighetsbildningen nedbringades. Även *länsstyrelsen i Västernorrlands län* har anfört, att förenklingar i sammanläggningsförfarandet vore av behovet påkallade.

Av *ägodelningsdomaren i Hedemora domsaga* har uttalats, att kostnaderna för exempelvis avstyckning för sammanläggning otvivelaktigt — särskilt då fråga vore om utvidgning av lägenhet för bostadsändamål — framstode såsom höga jämförda med värdet av det avstyckade området, varför skäl föreläge att söka nedbringa kostnaderna för förfarandet. *Ägodelningsdomaren i Skövde domsaga* har anfört, att sammanläggningslagen icke kunde sägas vara en av allmänheten uppskattad författning samt att anledningen härtill i övervägande grad syntes vara de kostnader, som vore oundvikliga för varje sammanläggning och av vilka åtskilliga i allmänhetens ögon förefölle skäligen överflödiga. *Ägodelningsdomaren i Mellansysslets domsaga* har uttalat, att lagutkastet syntes innefatta en lämplig och tillfredsställande förenkling av sammanläggningsförfarandet. Av *ägodelningsdomaren i Nora domsaga* har anförts, att de föreslagna lagändringarna syntes ägnade att medföra önskvärd förenkling i sammanläggningsförfarandet med därav följande minskning i kostnaderna utan att därför den erforderliga utredningens fullständighet äventyrades. Även *ägodelningsdomaren i Vemmenhøgs, Ljunits och Herrestads domsaga* har uttalat, att han funne de i promemorian föreslagna förenklingarna kunna utan olägenhet genomföras.

Vad härefter angår de särskilda frågor som behandlats i promemorian har *överlantmätaren i Stockholms län* beträffande frågan, huruvida sökande borde vara skyldig förete karta och beskrivning, påpekat, att i det fall att sammanläggning ägde rum av avsöndrade lägenheter, vilka icke vore upptagna å kartor som förvarades å lantmäterikontoret, karta icke syntes kunna undvaras. Enligt nämnda överlantmätarens mening borde i lagtexten direkt utsägas att i fall som nyss sagts karta skulle upprättas. Av *ägodelningsdomaren i Mellansysslets domsaga* har anmärkts, att bärande skäl icke anförts för att uppställa större fordringar å karta och beskrivning i sammanläggningsärende i fråga om sådana fastigheter, beträffande vilka lagen angående uppsikt å vissa jordbruk ägde tillämpning, än i fråga om andra

fastigheter. Härjämte har av ägodelningsdomarna i *Sunnervikens, Hedemora* och *Linköpings* ävensom *Vättle, Ale och Kullings* samt *Skövde domsagor* framställts erinran mot vad i promemorian föreslagits därom att nu stadgad skyldighet för ägodelningsdomaren att teckna bevis å karta och beskrivning skulle upphävas. Därvid har bland annat uttalats, att det ur ordnings- och arkivsynpunkt syntes påkallat att karta, som företeddes i sammanläggningsärende, försåges med bevis om beslutet i ärendet.

I fråga om förslaget att upphäva sökandens skyldighet att förete jordregisterutdrag har *ägodelningsdomaren i Skövde domsaga* funnit, att en ytterligare förenkling skulle kunna genomföras. Det syntes sålunda överflödigt att betunga förrättningslantmätare och överlantmätare med åläggande att anskaffa jordregisterutdrag. Överlantmätaren borde i stället åläggas att vid avgivande av yttrande i sammanläggningsärende särskilt angiva, huruvida av jordregistret framginge hinder emot sammanläggningen. Beträffande förslaget om upphävande av sökandens skyldighet att ingiva jordeboksutdrag har *ägodelningsdomaren i Vättle, Ale och Kullings domsaga* framhållit att det underrättelseförfarande som föreskrivits för införande i jordregistret av uppgifter angående avgäld från avsöndrade lägenheter icke vore tillförlitligt. Då fördenskull upplysningar angående sådana avgälder stundom måste inhämtas ur jordeboken, ansåge ägodelningsdomaren sig icke kunna tillstyrka förslaget i denna del.

I övrigt har ej i yttrandena framställts någon anmärkning mot vad i promemorian föreslagits i nu nämnda delar.

Det i promemorian upptagna förslaget om upphävande av sökandens skyldighet att förete äganderättsbevis har däremot i flera yttranden föranlett erinringar.

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har sålunda avstyrkt detta förslag samt anfört, att det stora flertalet sammanläggningsärenden syntes utgöras av sådana, vari villkorligt avstyckad fastighet skulle sammanläggas med annan fastighet, antingen för sig bestående eller jämväl villkorligt avstyckad. Såväl enligt gällande lag som enligt promemorian skulle gravationsbevis i dylikt fall avse, ej den villkorligt avstyckade fastigheten utan dess stamfastighet. Av sådant gravationsbevis framginge således icke när och av vem lagfart å det avstyckade området söktes, och gravationsbeviset kunde fördenskull icke ersätta äganderättsbevis. Styrelsen har för sin del ifrågasatt att äganderättsbevis i fråga om villkorligt avstyckad fastighet skulle utfärdas utan stämpel.

Även *ägodelningsdomarna i Uppsala läns norra, Hallands mellersta* och *Sunnervikens domsagor* ha avstyrkt förslaget om upphävande av skyldighet för sökanden att förete äganderättsbevis. *Ägodelningsdomaren i Linköpings domsaga* har ifrågasatt, om denna reform vore av den betydelse att densamma icke kunde anstå. Av *ägodelningsdomaren i Hedemora domsaga* har anförts att, om hänsyn toges till graden av det besvär som vållades av sammanläggningsärenden, vore avgiften för upprättande av äganderättsbevis i

hög grad befogad men att ägodelningsdomaren dock icke ville motsätta sig förslaget.

Å andra sidan har *ägodelningsdomaren i Skövde domsaga* särskilt uttalat, att skyldigheten att förete äganderättsbevis syntes ganska överflödigt och utan praktisk nytta då ju gravationsbeviset lämnade de uppgifter om äganderätten till fastighet som ett vanligt äganderättsbevis innehölle. Många ägodelningsdomare hade säkerligen släppt efter på lagens fordringar härvidlag. Skyldighet att förete äganderättsbevis förelåge ej heller vid sammanläggning av stadsägor och tomtdelar. Det förefölle meningslöst att i vissa fall fordra äganderättsbevis, i andra ej. Ägodelningsdomaren tillstyrkte fördenskull förslaget.

Förfarandet vid sammanläggning av fastigheter å landet är för närvarande förenat med jämförelsevis betydande kostnader. Då sammanläggningar äro talrikt förekommande och av stor praktisk betydelse, är det synnerligen önskvärt att kostnaderna nedbringas. Utredningen synes ådagalägga, att detta kan ske genom vissa förenklingar av förfarandet utan att därigenom rättssäkerheten äventyras.

I anslutning till det förslag som av lantmäteristyrelsen framställts har i promemorian förordats, att en ändring borde vidtagas beträffande bestämmelserna i sammanläggningslagen om skyldighet för sökanden i ett sammanläggningsärende att, utom i vissa undantagsfall, förete karta och beskrivning över fastigheterna i fråga. Med all säkerhet är det också möjligt att i detta hänseende för många fall vinna en icke obetydlig kostnadsbesparing. Såsom i promemorian föreslagits torde en sådan ändring böra genomföras på det sätt att sagda bestämmelser i lagen ersättas med en föreskrift, enligt vilken sökanden har att i de fall, då nu karta och beskrivning skola företes, förebringa utredning rörande sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt, utan att i fråga om utredningens beskaffenhet i lagen angives annat än att utredningen skall ha verkställts av lantmätare. Genom en sådan föreskrift beredes möjlighet att i olika fall lämpa utredningen efter vad som kan anses erforderligt. De närmare anvisningar som kunna behövas till ledning för vederbörande lantmätare torde, såsom i promemorian framhållits, böra meddelas av lantmäteristyrelsen. Med anledning av vad i ett yttrande anförts må anmärkas, att styrelsen därvid synes böra taga under förnyat övervägande, huruvida det kan anses erforderligt att i fråga om fastigheter, beträffande vilka lagen angående uppsikt å vissa jordbruk äger tillämpning, karta och beskrivning städse skola förebringas.

För den händelse sammanläggningslagen ändras på sätt nu nämnts torde i lagen böra intagas föreskrift att överlantmätarens yttrande städse skall inhämtas över ifrågasatt sammanläggning, såframt han ej förut yttrat sig därom med anledning av avstyckning. I fråga om sammanläggning i samband med avstyckning bör i jorddelningslagen intagas en uttrycklig bestämmelse, att erforderlig utredning om sammanläggningens lämplighet skall verkställas redan i avstyckningsärendet.

Departement-
chefen.

Såsom förut nämnts åligger det för närvarande enligt sammanläggningslagen ägodelningsdomaren att teckna bevis om verkställd sammanläggning å karta och beskrivning som företetts i ärendet. I promemorian har ifrågasatts, att denna skyldighet borde upphävas. Med anledning av de erinringar som i flera yttranden framställts häremot synes emellertid böra bibehållas föreskrift, att bevis skall tecknas å karta som må ha företetts i ärendet.

I promemorian har jämväl föreslagits, att i samband med förenämnda förenkling av förfarandet i sammanläggningsärenden sökandena i sådana ärenden tillika borde befrias från skyldighet att förete jordregister- och jordeboksutdrag samt äganderättsbevis. Beträffande jordregisterutdrag har därvid förordats, att vederbörande förrättningslantmätare och överlantmätare i stället borde åläggas att utan kostnad för sakägare anskaffa erforderliga utdrag. Utdrag ur jordeboken och äganderättsbevis skulle däremot icke vidare behöva finnas tillgängliga vid prövning av fråga om sammanläggning.

Även detta förslag torde vara lämpligt. Vad särskilt angår jordeboksutdragen synes sålunda, även om dessa i vissa undantagsfall kunna vara till nytta för utredningen, detta förhållande likväl icke utgöra tillräcklig anledning att bibehålla kravet att sådana utdrag skola företes. Med anledning av vad styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar anfört gentemot ett upphävande av skyldigheten för sökande att förete äganderättsbevis må framhållas, att i de av styrelsen berörda fall, då sammanläggning sker i samband med avstyckning, lagfart allmänt torde sökas å den avstyckade lotten först i samband med ansökan om sammanläggning. Det synes icke vara skäligen att i sammanläggningsärendet kräva särskilt bevis om att lagfartsansökningen ingivits och vad inskrivningsdomaren med anledning därav beslutat. Enär ägodelningsdomaren har att å ämbetets vägnar undersöka, huruvida i äganderättshänseende finnes något hinder mot sammanläggningen, kan upphävandet av skyldigheten att ingiva äganderättsbevis icke medföra någon risk för att utredningen skall bliva ofullständig.

De nya bestämmelserna böra träda i kraft den 1 juli 1940.

Av de föreslagna bestämmelserna torde, såsom förut nämnts, föranledas vissa ändringar i kungörelsen den 25 november 1927 med vissa bestämmelser i anledning av lagen om delning av jord å landet, förordningen den 13 juni 1908 angående jordregister och lantmäteritaxan den 25 november 1927, varjämte länsstyrelsen i Hallands län bör åläggas att upprätta förteckning över vissa jordeboksenheter m. m. De föreskrifter, som sålunda erfordras, torde böra meddelas i administrativ ordning.

I enlighet med det anförda ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; och

2) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lag-

förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Stefan Stiernstedt.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926
(nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Härigenom förordnas, att 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

Ansökning om sammanläggning göres hos ägodelningsdomaren i den domsaga, där fastigheterna äro belägna. Vid ansökningen foge sökanden gravationsbevis rörande fastigheterna. Vad angår fastighetsdel, som för sammanläggningen skall avstyckas från annan fastighet, skall beviset avse den fastighet, varifrån avstyckningen skall ske.

Sökanden skall jämväl förebringa av lantmätare verkställd utredning rörande de omständigheter, som äro av betydelse för bedömande av frågan om sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt; dock att, därest de fastigheter, ansökningen avser, ingå i ett och samma under skifte varande skifteslag eller äro av beskaffenhet, varom i 1 § under 2 sägs, eller ock förut tillhopa bildat ett skifteslag, sådan utredning erfordras allenast i fall, som avses i 9 §.

Om verkställande av utredning, som i andra stycket sägs, i samband med avstyckning är stadgat i 19 kap. 16 § lagen om delning av jord å landet.

11 §.

I sammanläggningsärendet skall ägodelningsdomaren inhämta utlåtande av överlantmätaren, där denne ej förut yttrat sig angående sammanläggningen.

I fall — — — från förrättningslantmätaren.

Är fråga — — — i orten.

Finnes den — — — till avgörande.

15 §.

Sedan ärendet — — — om sammanläggningen.

Har sökanden — — — ägodelningsrättens prövning.

Huruledes, då — — — lag sägs.

¹ Senaste lydelse av 15 § se SFS 1937: 165.

Angående meddelat förordnande om sammanläggning skall bevis tecknas
å karta, som må hava företetts i ärendet.

Ågodelningsdomaren åligger — — — angående sammanläggning.

Beträffande förfarandet — — — till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326)
om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

16 §.

Med ledning — — — må meddelas.

Det åligger — — — eller icke.

Är fråga om avstyckning för sammanläggning, skall den utredning, som i andra stycket sägs, avse jämväl sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 10 januari 1940.

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 9 januari 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 december 1939, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet; och

2) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Gösta Walin.

Lagrådet fann förslagen icke föranleda erinran i vidare mån än som framgår av följande yttrande:

Då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning eller under villkor att stamfastigheten ingår i sammanläggning, måste visserligen redan enligt gällande rätt den utredning, som avses i andra stycket av 19 kap. 16 § lagen om delning av jord å landet, omfatta jämväl sammanläggningens lämplighet ur fastighetsbildningssynpunkt; därförutan kan icke avgöras huruvida tillstånd till avstyckningen må meddelas. Anses likväl lämpligt att göra en uttrycklig erinran härom i nyssnämnda paragraf, bör denna erinran gälla ej blott avstyckning av mark för sammanläggning utan även avstyckning under villkor att stamfastigheten ingår i sammanläggning.

Den föreslagna ändringen i 10 § lagen om sammanläggning av fastigheter å landet bör föranleda en ändring av 12 § andra stycket lagen den 17 juni 1932 med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 10 januari 1940 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 30 december 1939 remitterade förslagen till lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet och lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Beträffande förslaget till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen om delning av jord å landet anser jag lämpligt, att det gjorda tillägget till paragrafen bibehålles, dock med förtydligande i överensstämmelse med lagrådets hemställan.

I enlighet med vad lagrådet anfört bör såsom en följd av ändringen i 10 § lagen om sammanläggning av fastigheter å landet vidtagas den ändringen av 12 § lagen med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län, att föreskriften i andra stycket av sistnämnda lagrum angående beskrivning av fastigheterna uteslutes. Förslag till sådan lagändring har upprättats.»

Föredraganden hemställer, att ifrågavarande förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 10, 11 och 15 §§ lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter å landet;

2) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 16 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; samt

3) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län

måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.
